

Tweede Kamer der Staten Generaal
t.a.v. Woordvoerders Cultuur
cc Woordvoerders Media

Betreft: Input Nederlandse filmsector AO Cultuur 30 mei 2018.

Amsterdam, 28 mei 2018

Geachte leden van de Commissie OCW,

Op woensdag 30 mei vindt het Algemeen Overleg Cultuur plaats. Via deze brief vragen wij - Filmproducenten Nederland, Documentaire Producenten Nederland, Animatie Producenten Nederland, Interactieve Producenten Nederland, makers van speelfilms, documentaire-, animatie-, drama-, films en series en interactieve producties (VR/AR/MR en games) - graag uw aandacht voor het volgende.

In haar visiebrief *Cultuur in een open samenleving* onderstreept de minister voor Cultuur en Wetenschap de waarde van cultuur. De minister streeft naar een voor iedereen toegankelijk cultuuraanbod, naar het stimuleren van diversiteit in het culturele veld en benadrukt het belang van ontwikkeling en vernieuwing voor onder meer een sterke internationale positie. Ook gaat de minister uitvoerig in op het belang van cultuureducatie en noemt zij de waarde die het kabinet hecht aan een aanpak over beleidsterreinen heen en de versterking van samenwerking en afstemming tussen Rijk en Regio. Al deze uitgangspunten ondersteunen wij van harte.

De waarde van Nederlandse film¹

Filmmakers zijn verhalenvertellers. De Nederlandse film vertelt de verhalen die leven in de samenleving. Film zit dicht op de tijdsgeest, kenmerkt zich door haar diversiteit en heeft een groot bereik. Daarbij is film een fluïde medium waardoor verhalen op verschillende manieren verteld kunnen worden. Niet alleen de manieren waarop men film kijkt verandert, er zijn ook steeds meer nieuwe, interactieve manieren om verhalen te vertellen. De verhalen gaan ook over de grenzen heen. In 2017 hebben Nederlandse films 152 prijzen gewonnen op internationale festivals ²en zijn verscheidene interactieve projecten gepresenteerd en gelauwerd op wereldpodia.

Film- en mediacultuur is populair. Het is één van de toegankelijkste en laagdrempeligste vormen van cultuur. In 2017 werden er 4.3 miljoen bioscoopkaartjes verkocht voor een Nederlandse film³ en de publieke en commerciële omroepen trokken met Nederlandse films meer dan 43,3 miljoen kijkers.⁴ Daarnaast trekken online platformen meer en meer kijkers naar uiteenlopende vormen van cultuur en entertainment.

De Nederlandse film- en mediasector is echter ook zeer kwetsbaar. Dit blijkt onder meer uit de analyse van de Raad voor Cultuur in haar sectoradvies *Zicht op zoveel meer*. De groeiende aanwezigheid van grote buitenlandse partijen met voornamelijk internationale content brengt de levensvatbaarheid van de Nederlandse audiovisuele sector en de diversiteit van het aanbod in gevaar. Er is sprake van een verdringingsmechanisme dat leidt tot een 'winner takes all' markt. De Raad voor Cultuur waarschuwt dat het overheidsbeleid en de wetgeving van nu geënt zijn op een medialandschap van enige jaren terug en stelt, uitgaande van een geïntegreerd film- en

¹ In deze brief refereren wij aan film in de breedste zin van het woord. Het omvat: (speel)film, documentaire-, drama-, animatie-, films en series, experimentele films en interactieve producties (VR AR MR en games)

² Film Facts & Figures of the Netherlands 2018

³ Bioscoopmonitor 2017, Stichting Filmonderzoek pagina 3.

⁴ Film Facts & Figures of the Netherlands 2018

mediabeleid, een aantal verregaande maatregelen voor waar wij in deze brief op in zullen gaan.⁵

Impuls noodzakelijk op korte termijn

Eerder lieten wij uw Kamer al weten dat op korte termijn een structurele impuls van € 20 miljoen onontbeerlijk is⁶ - € 10 miljoen voor talentontwikkeling, vernieuwing en internationalisering en € 10 miljoen voor de structurele uitbreiding van de Netherlands Production Incentive –NFPI- voor high-end televisieseries.

Talentontwikkeling, vernieuwing en internationalisering

Het is voor een professionele sector en vanuit cultureel, maatschappelijk én economisch perspectief van groot belang om blijvend te investeren in talentontwikkeling van beginnende én gevestigde makers. Om zowel kwalitatief als in bereik te kunnen concurreren met het grote internationale aanbod in bioscopen, op televisie en op digitale platforms is een extra structurele injectie van circa € 10 miljoen cruciaal om producties op hoog niveau te ontwikkelen, te produceren en te distribueren. Op dit moment is het budget van het Filmfonds hiervoor sterk overvraagd, niet in de laatste plaats omdat de afgelopen jaren verschillende loketten, werkplaatsen en talentlabs zijn opgeheven en de traditionele marktpartijen steeds minder kunnen investeren door de marktverstoring. Toegang voor filmmakers tot middelen om te kunnen ontwikkelen en nieuwe ideeën vorm te geven is onontbeerlijk voor een gezond productieklimaat voor film en andere creatieve mediaproducties. In het verlengde hiervan vragen wij tevens nadrukkelijk om extra te investeren in filmeducatie en mediageletterdheid en middels een landelijke infrastructuur te borgen dat alle kinderen in het primair en voortgezet onderwijs hier toegang toe hebben.

Uitbreiding Netherlands Film Production Incentive

De Netherlands Film Production Incentive –NFPI- die medio 2014 is ingevoerd, is een succes. Onderzoek naar de economische effecten van de stimuleringsmaatregel toont aan dat de regeling het productieklimaat in Nederland versterkt en de internationale concurrentiepositie verbetert⁷. Om de NFPI succesvol te houden, is het van belang deze stimuleringsmaatregel af te blijven stemmen op het internationale speelveld en het veranderende kijkgedrag van het publiek. Zoals wij uw Kamer al eerder lieten weten is het van belang de regeling, net als in de ons omringende landen, structureel uit te breiden naar high-end televisieseries: drama-, documentaire- en animatieseries. Het Nederlands Filmfonds, uitvoerder van de regeling is het afgelopen najaar met een pilot gestart waarbij de NFPI uitgebreid is naar high-end televisieseries. De eerste tekenen laten zien dat hier zowel uit binnen- als buitenland zeer grote belangstelling voor is. Het Nederlands Filmfonds kan deze pilot naar verwachting hooguit in 2018 binnen het huidige budget voortzetten. Wij pleiten voor structurele uitbreiding van de stimuleringsmaatregel naar high-end televisieseries maar daarvoor is een extra jaarlijkse impuls van €10 miljoen nodig. Dit sluit naadloos aan op het advies van de Raad voor Cultuur en het streven naar een integraal film- en mediabeleid.

Een toekomstbestendige Nederlandse filmsector vraagt aanpassingen filmbeleid

Aansluitend op de genoemde structurele impuls van € 20 miljoen op de korte termijn zijn verregaande aanpassingen in het cultuurbeleid noodzakelijk om de Nederlandse filmsector optimaal te ondersteunen. Het gebrek aan circulariteit en de teruglopende financieringsmogelijkheden voor Nederlandse producties, de digitalisering en het snel veranderende speelveld stellen de Nederlandse filmsector voor grote uitdagingen. Het is

⁵ Zicht op zoveel meer, sectoradvies raad voor cultuur februari 2018 pagina 4-5.

⁶ http://filmproducenten.nl/uploads/FPNU17021_Brief_filmsector_Cultuurbegroting_2018.pdf

⁷ <https://www.filmfonds.nl/nl/page/6023/toename-investeringen-in-de-nederlandse-filmindustrie>

van groot belang dat het overheidsbeleid in lijn gebracht wordt met de veranderende audiovisuele industrie.

Teruglopende financiering en het ontbreken van circulariteit in de Nederlandse filmsector

In de filmsector is er sprake van een grote disbalans in de waardeketen van productie-distributie-exploitatie doordat de inkomsten grotendeels terechtkomen bij eindexploitanten die op hun beurt niet of nauwelijks bijdragen aan de financiering van nieuwe Nederlandse producties. Dit gebrek aan circulariteit wordt van steeds grotere invloed op het filmaanbod en op de positie van professionals en bedrijven werkzaam in de productiesector nu de investeringen van marktpartijen steeds verder teruglopen. Een betere balans in de verdeling van opbrengsten uit exploitatie en een grotere bijdrage van eindexploitanten aan de financiering van nieuwe producties was overigens al onderwerp van de Filmtop in 2013.⁸

Private bijdragen maken van oudsher prominent onderdeel uit van de financieringsmix in de Nederlandse filmsector. De Nederlandse filmproductie wordt nog steeds voor 27% gefinancierd met private bijdragen uit de markt hetgeen uniek is in de Nederlandse cultuursector.⁹ Het financieringsmodel voor Nederlandse films staat echter in toenemende mate onder druk. De laatste jaren nemen de investeringen van distributeurs in films gestaag af. In 2013 was hun aandeel nog 18% van de totale productiekosten van Nederlandse speelfilms, in 2017 is dit aandeel gezakt naar 12%.¹⁰

Niet alleen de private filminvesteringen staan onder druk. Ook de NPO heeft te maken met teruglopende inkomsten door bezuinigingen en fors dalende STER inkomsten. Dit zal ongetwijfeld op korte of middellange termijn ook het filmbeleid van de omroepen raken. Na de sluiting van het onafhankelijke Mediafonds in 2017 vormt dit een nieuwe bedreiging voor de sector. Wij dringen er daarom in navolging van onze eerdere brieven aan uw Kamer en in aansluiting op het advies van de Raad voor Cultuur op aan het film- en mediabeleid integraal te bezien.¹¹ Dit is van groot belang om te borgen dat het cultuurbeleid niet keer op keer geraakt wordt door besluitvorming en regelgeving in het mediabeleid. Het gaat om dezelfde makers, bedrijven en professionals die op beide terreinen actief zijn. Nationale producties - van speelfilms tot documentaires, animaties, innovatieve mediaproducties en high-end televisieseries- horen een belangrijke pijler van de NPO te zijn en te blijven.

Digitalisering

Nederland loopt in Europa voorop wat betreft breedbandinternet aansluitingen en internetgebruik met mobiele apparaten.¹² Technologische ontwikkelingen gaan in Nederland erg snel. Dit biedt kansen voor de Nederlandse audiovisuele industrie. Maar digitalisering heeft ook grote gevolgen voor het traditionele financierings- en verdienmodel van de audiovisuele industrie. De DVD markt is ingestort. De omzet van T-VOD¹³ is gestegen, maar kan het verlies in de totale markt sinds 2009 niet compenseren, terwijl de enorme stijging van de S-VOD markt niet circulair terugvloeit in de keten en bovendien niet transparant is. Dit heeft negatieve gevolgen voor de financierbaarheid van nieuwe producties.¹⁴ Daarnaast blijft piraterij in Nederland een groot probleem.

⁸ <https://www.filmfonds.nl/nl/page/747/filmtop-11-april-update>

⁹ Economische ontwikkelingen in de cultuursector 2009-2016 APE & Dialogic 2017 pagina 17.

¹⁰ 2013 totale productiekosten 32 uitgebrachte speelfilms € 57.155.000 waarvan € 10.157.000 MG's, 2017 totale productiekosten 35 uitgebrachte speelfilms € 73.016.000 waarvan € 8.593.000 MG's. Bron: Film Facts & Figures of the Netherlands 2014 en 2018.

¹¹ http://filmproducenten.nl/uploads/FPNU17021_Brief_filmsector_Cultuurbegroting_2018.pdf
http://filmproducenten.nl/uploads/FPNU16018_-_Cultuurbegroting_2017.pdf

¹² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/05/nederland-koploper-in-europa-met-internettoegang>

¹³ De "pay on demand" (VOD) markt valt grofweg uiteen in twee onderdelen: T-VOD (transactional video on demand) en S-VOD (subscription video on demand). Bij T-VOD wordt er per titel afgerekend (bijvoorbeeld Pathé thuis) en bij S-VOD is er sprake van een abonnement waarbij de klant toegang heeft tot een catalogus (bijvoorbeeld Netflix).

¹⁴ Economische ontwikkelingen in de cultuursector 2009-2016 APE & Dialogic 2017 pagina 43.

Downloaden uit illegale bron brengt veel schade toe aan de Nederlandse filmindustrie en maakt het extreem moeilijk voor de Nederlandse film om de financieringskosten in een kleine afzetmarkt terug te verdienen. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor de overheid.¹⁵ Ook heeft de digitalisering grote gevolgen voor het kijkgedrag van mensen. Er wordt steeds minder gekeken via de traditionele kanalen. Partijen als Netflix, Amazon en YouTube zijn inmiddels niet meer weg te denken uit het Nederlandse medialandschap. Deze verschuiving heeft gevolgen voor de traditionele kanalen. Zo ziet de NPO haar STER inkomsten fors dalen, zoals hierboven beschreven.

Veranderend speelveld

Nederland was één van de eerste landen in Europa waar Netflix in 2013 zijn intrede deed. Inmiddels is deze Amerikaanse S-VOD-aanbieder stevig verankerd. De Raad voor Cultuur schrijft in 2018 dat ongeveer 5,6 miljoen Nederlanders gemiddeld 84 minuten per dag naar Netflix kijken. De omzet van alleen al Netflix in Nederland is met zo'n € 300 miljoen nagenoeg gelijk aan de omzet van de hele Nederlandse bioscoopsector en zal deze naar verwachting snel voorbij streven.¹⁶ De exponentiele toename van internationale content via deze nieuwe platforms verdringt Nederlandse producties en wanneer er geen maatregelen worden genomen zal dit uiteindelijk leiden tot verschriving van het Nederlandse aanbod.

Aanpassingen film- en mediabeleid

Wij sluiten ons van harte aan bij het pleidooi van de Raad voor Cultuur voor een integraal film- en mediabeleid waarbinnen een divers aanbod van cultureel en kwalitatief hoogwaardige producties wordt gestimuleerd. Van speelfilms tot high-end televisieseries, van documentaires tot animatiefilm en innovatieve en interactieve mediaproducties in vorm en inhoud zoals VR, transmediaproducties en games. De Raad voor Cultuur adviseert het opzetten van een systeem waarbij binnen de sector aan de exploitatie van audiovisuele werken verdiend geld in hogere mate opnieuw wordt geïnvesteerd in nieuwe producties van eigen bodem. De Raad voor Cultuur schrijft dat de sector een structurele impuls van € 50 miljoen nodig heeft.

De Raad voor Cultuur waarschuwt in onze ogen terecht voor de neerwaartse spiraal waar de Nederlandse audiovisuele sector in terecht komt wanneer er geen maatregelen worden genomen. Om het tij te keren, stelt de Raad voor Cultuur voor om een heffing op de eindexploitatie in te voeren. Ook het advies om heldere prestatieafspraken vast te leggen (in de vorm van quota) voor de zichtbaarheid van Nederlandse producties voor alle platforms -van VOD-platforms tot televisie en bioscopen en filmtheaters- juichen wij zeer toe. De huidige marktverstoring vergt overheidsingrijpen en vraag en aanbod dient actief in balans te worden gebracht. Hierbij willen wij wel graag benadrukken dat het doel van een heffing op exploitatie het creëren van circulariteit is, waardoor de partijen die verdienen aan content in de Nederlandse markt ook bijdragen aan de financiering van Nederlandse producties. De middelen die uit de heffing voortkomen dienen aangewend te worden voor ontwikkelings- en productiefinanciering en niet voor andere doelen, zoals het financieren van (nieuw) overheidsbeleid of ter compensatie voor vermindering van overheidsbijdragen.

Ook bij de Europese Commissie en het Europees Parlement staat een bijdrage van VOD-platforms aan lokale Europese content op de agenda. Om de culturele diversiteit, de artistieke kwaliteit en het innovatieve en originele karakter van de Europese audiovisuele sector te behouden wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel waarbij de inzet is dat 30% van de content van in Europa opererende VOD-platforms Europees is en dat VOD-

¹⁵ Door een uitspraak van het Europees Hof in april 2014 is downloaden uit illegale bron in Nederland verboden. Voor die tijd werd downloaden uit illegale bron in Nederland gedoogd omdat het geschaard werd onder de thuis kopie-exceptie. Mede door dit gedoogbeleid is er een hele generatie opgegroeid met het idee dat piraterij de normaalste zaak van de wereld is. Het is moeilijk deze mentaliteit te veranderen.

¹⁶ Zicht op zo veel meer, Raad voor Cultuur februari 2018 pagina 44.

platforms bijdragen aan de ontwikkeling van Europese audiovisuele content door direct te investeren in producties of door een bijdrage te doen aan de nationale fondsen.¹⁷

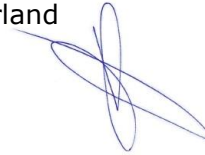
Wij hopen dat wij op uw medestand kunnen rekenen in het realiseren van aanvullend beleid voor de audiovisuele industrie in lijn met het advies van de Raad voor Cultuur. Wij gaan graag met u hierover in gesprek en zijn uiteraard altijd bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

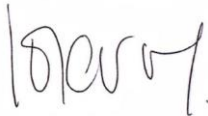
Marleen Slot
Voorzitter Filmproducenten Nederland

Katja Draaijer
Voorzitter Documentaire Producenten
Nederland

Ton Crone
Directeur Animatie Producenten Nederland

Bruno Felix
Voorzitter Interactieve Producenten
Nederland

CC
Nederlands Filmfonds
Ministerie van OCW

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Marjan van der Haar, directeur Filmproducenten Nederland via 06-31790017 of marjan@filmproducenten.nl

¹⁷ Persbericht Europees Parlement *Audiovisual media: Agreement reached on new media services directive* 26 april 2018.